

Asia: VN/23602/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi nuorisolain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

1. Lausunto valtakunnallisia nuorisoalan järjestöjä koskeviin esitysluonnoksiin (lain 17 ja 18 §; asetuksen 5 ja 6 §)

Kannatamme ehdotettuja muutoksia.

2. Lausunto valtakunnallisia nuorisoalan osaamiskeskuksia (OSKE) koskeviin esitysluonnoksiin (lain 19 §; asetuksen 7 ja 8 §)

Kannatamme ehdotettuja muutoksia.

3. Lausunto nuorisokeskuksia koskeviin esitysluonnoksiin (lain 20 §; asetuksen 9 ja 10 §)

Kannatamme ehdotettuja muutoksia.

4. Lausunto muita säännöksiä koskeviin esitysluonnoksiin (lain 23, 24, 26 ja 27 §; asetuksen 1 §)

Kannatamme ehdotettuja muutoksia.

5. Lausunto Harrastamisen Suomen mallia koskeviin esitysluonnoksiin (lain 12 a ja 21 a §)

Mannerheimin Lastensuojeluliitto (MLL) pitää tärkeänä, että kuntia kannustetaan maksuttoman lasten ja nuorten harrastustoiminnan toteuttamiseen ja että harrastustoiminnan Suomen malli vakiinnutetaan pysyväksi toimintamalliksi kunnissa. Koulun yhteydessä toteutettavalla maksuttomalla harrastustoiminnalla on erityistä merkitystä niille lapsille ja nuorille, joiden vanhemmillä ei ole mahdollisuuksia tukea lapsen harrastamista. Harrastustoiminta koulupäivän yhteydessä edistää myös perheiden iltaiikataulujen rauhoittamista yhdessä ololle.

MLL pitää harrastamisen Suomen mallin sisällyttämistä nuorisolakiin ongelmallisena, koska toiminta ei kontekstoidu koulun muuhun toimintaan, vaan jää siitä irralliseksi. Esimerkiksi yhteys koulun kerhotoimintaan (perusopetuslain 47 §) ja koululaisten aamu- ja iltapäivätoimintaan (perusopetuslain 8 a luku) puuttuu. MLL pitää tärkeänä, että harrastamisen Suomen mallin

mukainen toiminta voisi olla osana koulun kerhotoimintaa ja että myös koululaisten aamu- ja iltapäivätoimintaan olisi mahdollista ottaa sisältöjä siitä. Samalla on syytä korostaa, että aamu- ja iltapäivätoiminta on tuntimäärältään (3-5 tuntia koulupäivää kohden, mikä on 570 tuntia tai 760 tuntia koulun työvuoden aikana kullekin toimintaan osallistuvalla lapsella) huomattavasti harrastamisen Suomen mallin mukaista toimintaa laajempaa eikä Suomen mallin mukaisen toiminnan järjestämisellä voida korvata tarvetta aamu- ja iltapäivätoiminnan järjestämiseen.

Jotta harrastamisen Suomen mallin mukainen toiminta kytkeytyisi muuhun koulun toimintaan, MLL:n mielestä harrastamisen Suomen mallia koskevat säännökset tulisi sisällyttää perusopetuslakiin eikä nuorisolakiin, jolloin yhteys koulun muuhun toimintaan olisi vahvempi. Hallituksen esitysluonnoksessa (s. 16) onkin pohdittu, että asiasta säädettäisiin muussa laissa kuin nuorisolaissa.

Harrastustoiminnan järjestäminen ja valtionavustuksen hakeminen jää hallituksen esitysluonnoksessa kunnan omaan harkintaan. Tällöin lapset ja nuoret ovat eriarvioidessa asemassa harrastamisen suhteen riippuen asuinkunnastaan. Parempi vaihtoehto olisi, että kunnilla olisi velvoite toteuttaa Suomen mallin mukaista harrastustoimintaa kouluissa ja että kunnat saisivat siihen valtionosuutta. Hallituksen esitysluonnoksessa onkin pohdittu vaihtoehtoa, että harrastamisen Suomen mallista tulisi kunnille uusi lakisääteinen tehtävä ja että kunta saisi toiminnan järjestämiseen yleiskatteellista valtionosuutta. Koska harrastamisen Suomen mallin mukainen toiminta on kunnille vapaaehtoista, yhdenvertaisuus ei toteudu, jos osa kunnista ja kouluista jää toiminnan ulkopuolelle.

Harrastamisen Suomen mallin mukaista toimintaa toteutettaisiin eduskunnan vuosittain vahvistamilla määrärahoilla, jolloin määrärahojen taso vaihtelisi eikä toiminnalla olisi sellaista jatkuvuutta verrattuna siihen, että rahoitus olisi toteutettu kuntien valtionosuusjärjestelmän kautta.

MLL pitää myös harrastamisen Suomen mallin terminologiaa ongelmallisena, kun 7-vuotiaistakin puhutaan nuorina eikä lapsina tai oppilaina. Tämä vältettäisiin, jos säännökset sisällytettäisiin perusopetuslakiin. Jos näin ei tehdä, tulisi nuorisolaissa käyttää rinnakkaisesti käsitteitä lapsi ja nuori.

Harrastamisen Suomen mallin tavoitteena on hyvinvoinnin ja yhdenvertaisuuden lisääminen. Tämän tavoitteen toteutumiseksi lain toimeenpanossa on kiinnitettävä erityistä huomiota siihen, että toimintamallin kautta tavoitetaan lapsia ja nuoria, joilla ei ole harrastuksia.

Harrastustoimintaa järjestettäisiin pääsääntöisesti koulun tiloissa, mikä madaltaa harrastukseen osallistumista. Tilojen käyttö voi olla haasteellista riippuen koulun tilojen käyttöasteesta, joten kunnalta vaaditaan panostusta koulujen tilojen joustavan käytön mahdollistamiseen.

Toiminnan toteutuksessa olisi myös luotava mahdollisuuksia harrastaa etäyhteyksin koulun laitteilla. Suomi on pitkien välimatkojen maa ja harrastustoimintaan osallistuminen voi olla haastavaa koulukuljetusten aikataulujen vuoksi. Myönteistä on mahdollisuus kuntarajat ylittävään yhteistyöhön. Tämä voi osaltaan edistää sitä, että kunnat pystyisivät huomioimaan paremmin lasten ja nuorten kuulemisista tulleet harrastustoiveet.

Kunnan tulee varmistaa, että harrastustoiminnan järjestäjällä on tiedot ja taidot harrastuksen ohjaamiseen. Tämän toteutumisen edistämiseksi tarvittaisiin valtakunnalliset laatuksiteerit, kuten koulun kerhotoiminnan ja aamu- ja iltapäivätoiminnan osalta on tehty.

6. Lausunnonantajan yleiskommentit tai huomiot/ehdotukset koskien lain muita säännöksiä

Nuorisobarometrin 2020 mukaan erimuotoisten järjestöjen toiminnassa on 53 % lapsista ja nuorista, erityisesti ikäryhmässä 10-14 -vuotiaat osuus on peräti 70 %.

MLL korostaa, että avustustoiminnan ja harrastamisen Suomen mallin kehittämisessä tulee kiinnittää huomiota myös vapaaehtoisjärjestöjen ja vapaaehtoistoiminnan toimintamahdollisuuksiin ja -edellytyksiin sekä koulussa että koulun ulkopuolella. Vapaaehtoistoiminta ja kansalaisjärjestöt ovat yhteiskunnan voimavaroja, ja joita ilman harrastusten tarjoaminen jokaiselle lapselle ja nuorelle ei ole mahdollista

livonen Esa
Mannerheimin Lastensuojeluliitto ry